

Відношення її до Куліша було зовсім виняткове і може бути охарактеризоване як пієтет, змішаний з якоюсь хронічною досадою і навіть обуренням. Ніколи не могла говорити про нього спокійно, тільки завжди з глибоким розворушенням, і її розмова, ведена з палом і темпераментом, була суцільним не підтримуваним мною монологом. Се вже на смертному ліжку, коли розмовляти з нею треба було з обережністю, се було, власне, на тему про складну і ненормальну натуру Куліша⁷ (завела раз мову з приводу споминів Барвінського). Вважала його «настоящим письменником» і своїм учителем, казала, що до самого пізнього періоду в дитячі літа ніхто не мав на неї такого впливу, як читання Куліша. Часто згадувала його переклади з Міцкевича, які були ранньою її лектурою. Але, наприклад, переклади Куліша з Шекспіра находила недоскональними і сама бралася за переклад «Макбета», неважаючи на те, що Куліш уже зробив його. «Гамлета» переклад Старицького находила кращим. Деякі переклади Куліша з Шекспіра обурювали її, находила їх грубими до божевілля.

Другим своїм учителем вважала Старицького яко ліричного поета. Яко автор популярних драматичних п'єс, він її, видно, глибоко журив, і вона завжди з поваги до пам'яті його здержувалася, коли проривалося якесь слово осуду, і замовкала.

Яко автора серйозних драм, вона його поважала, але своїм учителем не вважала — вона взялася за драматичну форму вже зрілою і мала інші шляхи розвою, помімо вчителя її ранньої молодості Старицького.

Не прибільшувала вартості й його ліричних віршів, але весь вік поважала його за те, що він серйозно і широко, з великою працьовитістю, розробив українське слово і правильно в свій час орієнтувався в завданнях і літературному шляху українського поета, ведучи українську поезію на простий і достойний шлях європеїзму в той час, коли інші плуталися в нетрях відсталих українсько-фільських теорій, в наш час уже й непонятних. З почуття сеї поваги любила говорити про заслуги Старицького і не любила про дефекти. Але що найбільше прив'язувало Лесю до пам'яті Старицького і викликало ліричне відно-